

Міністерство освіти і науки України
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет хімії, екології та фармації
Кафедра екології та охорони навколишнього середовища

СИЛАБУС

МЕТОДИ ТА ПРИЛАДИ ЕКОЛОГІЧНОГО КОНТРОЛЮ

підготовки магістра
спеціальності 101 Екологія
Освітньо-професійної програми – Екологія
Заповідна справа

ЛУЦЬК – 2020

Силабус навчальної дисципліни «Методи та прилади екологічного контролю» підготовки магістра галузі знань 10 Природничі науки, спеціальності 101 Екологія, за освітньо-професійними програмами – Екологія та Заповідна справа.

Розробник:

кандидат хімічних наук, доцент
кафедри екології та охорони
навколишнього середовища

Лавринюк З.В.

Силабус навчальної дисципліни затверджений на засіданні кафедри екології та охорони навколишнього середовища протокол № 2 від 18 вересня 2020 р.

Завідувач кафедри:

доктор хімічних наук, проф.

Гулай Л. Д.

I. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна /освітньо-наукова/освітньо-творча програма, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Денна форма навчання	10 Природничі науки спеціальність 101 Екологія освітньо-професійна програма – Екологія Заповідна справа Магістр	вибіркова
Кількість кредитів 4		Рік підготовки 2 –Екологія 1 – Заповідна справа
Мова навчання українська		Семестр 3 – Екологія 1 –Заповідна справа
		Лекції - 22 год.
		Практичні роботи 22 год.
		Консультації - 8 год.
		Самостійна робота - 68 год.
		Форма контролю - залік

II. ІНФОРМАЦІЯ ПРО ВИКЛАДАЧА

Лавринюк Зоряна Володимирівна

кандидат хімічних наук, доцент
доцент кафедри екології та охорони
навколишнього середовища
0509353308
lavrynyukzoryana@vnu.edu.ua

III. ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

1. Анотація. Навчальна дисципліна «Методи та прилади екологічного контролю» передбачена як вибіркова дисципліна для підготовки магістра галузі знань 10 Природничі науки, спеціальності 101 Екологія, за освітніми програмами - Екологія та Заповідна справа.

Вивчення даної дисципліни забезпечує формування базових уявлень про сутність і закономірності раціонального використання водних ресурсів, про водні ресурси та баланси можливі підходи до водогосподарського районування, прогнозування та моделювання стану водних об'єктів, заходи охорони, відтворення водних ресурсів та контроль водних ресурсів.

2. Курси, на яких базується вивчення даної дисципліни це «Гідрологія», «Гідроекологія», «Методи екологічних досліджень», «Нормування антропогенного навантаження».

3. Метою вивчення даної дисципліни є оволодіння базовими знаннями в області сучасних методів екологічного контролю, знайомство з найбільш важливими методами аналізу, вміння грамотно вибрати, а при необхідності виконати метод аналізу, найбільш

придатний для отримання інформації про якісний та кількісний склад того чи іншого об'єкту аналізу; формування первинних знань про принципи роботи приладів екологічного контролю, контролю якості та точності вимірювань, правила поводження з приладами для раціонального комплексного використання даних в національному господарстві, вирішення проблем екології і охорони природних ресурсів, а також місця і ролі даної дисципліни в системі природничих наук.

Основними завданнями навчальної дисципліни є вивчення найбільш важливих методів аналізу, формування навичок та вмінь грамотно вибрати, а при необхідності застосувати метод аналізу, найбільш придатний для отримання інформації про якісний та кількісний склад того чи іншого об'єкту, оволодіння принципами роботи сучасних технічних засобів екологічного контролю та застосування їх у практиці екологічного контролю навколишнього середовища.

4. Результати навчання (компетентності):

Студенти повинні знати: основні поняття дисципліни; класифікацію методів екологічного контролю; характеристики фізичних, хімічних, фізико-хімічних методів екологічного контролю; характеристики біологічних, біо-хімічних методів екологічного контролю; характеристики статистичних методів обробки інформації; методики відбору проб води, повітря, ґрунту для проведення досліджень; методи перевірки, перевірочні схеми для засобів вимірювання;

Студенти повинні вміти: застосовувати конкретні методи для аналізу стану навколишнього середовища, користуватися засобами вимірювання; обробляти результати вимірювань при прямих та непрямих методах вимірювання, малій та великій кількості спостережень; обґрунтувати вибір методів і пристроїв для аналізу проб повітря, проб води, ґрунту; обґрунтувати вибір технічних засобів контролю вмісту важких металів та радіонуклідів; обґрунтувати вибір технічних засобів контролю для вимірювання рівня радіації.

5. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин						
	Усього	у тому числі					
		Лек.	Пр.	Лаб.	Конс.	Сам. роб.	ФК/ Бали
1	2	3	4	5	6	7	8
Змістовий модуль 1. Методи контролю якості навколишнього середовища							
Тема 1. Методи вимірювання параметрів навколишнього середовища.	7	1	1			5	2
Тема 2. Фізико-хімічні методи контролю навколишнього середовища.	7	1	1			5	2
Тема 3. Спектральні методи аналізу.	7	1	1			5	2
Тема 4. Електрохімічні методи аналізу.	7	1	1			5	2
Тема 5. Хроматографічні методи	7	1	1			5	2
Тема 6. Біологічні та біохімічні методи аналізу.	7	1	1			5	2
Тема 7. Екологічний моніторинг та екологічне спостереження.	7	1	1			5	2

Тема 8. Методи обробки результатів досліджень в екології	7	1	1			5	2
Разом за змістовим модулем 1.	56	8	8			40	16
Змістовий модуль 2. Особливості аналізу об'єктів навколишнього середовища							
Тема 1. Загальна схема та основні етапи аналізу.	7	1	1			5	2
Тема 2. Відбір проб води	3	1	1			1	2
Тема 3. Відбір проб повітря.	3	1	1			1	2
Тема 4. Відбір проб ґрунту.	3	1	1			1	2
Тема 5. Особливості аналізу природних об'єктів. Природні води	3	1	1			1	2
Тема 6. Особливості аналізу природних об'єктів. Повітря	3	1	1			1	2
Тема 7. Особливості аналізу природних об'єктів. Ґрунти	7	1	1			5	2
Разом за змістовим модулем 2.	29	7	7			15	14
Змістовий модуль 3. Прилади екологічного контролю							
Тема 1. Класифікація технічних засобів контролю навколишнього середовища	7	2	2		1	2	2
Тема 2. Класифікація технічних засобів аналізу проб води.	5	1	1		1	2	2
Тема 3. Класифікація технічних засобів аналізу проб повітря.	6	1	1		2	2	2
Тема 4. Класифікація технічних засобів аналізу проб ґрунту.	6	1	1		2	2	2
Тема 5. Засоби контролю вмісту важких металів та радіонуклідів	6	1	1		2	2	1
Тема 6. Засоби вимірювальної техніки для вимірювання рівня радіації.	5	1	1			3	1
Разом за змістовим модулем 3.	35	7	7		8	13	10
Види підсумкових робіт							Бали
Модульна контрольна робота 1							30
Модульна контрольна робота 2							30
Модульна контрольна робота 3							20
Всього	120	22	22		8	68	100

6. Теми практичних занять

№ з/п	Тема	Кількість годин
-------	------	-----------------

1	Тема 1. Характеристика і підбір методів та приладів контролю параметрів атмосферного повітря.	6
2	Тема 2. Характеристика і підбір методів та приладів контролю показників якості природних вод.	6
3	Тема 3. Характеристика і підбір методів та приладів для аналізу проб ґрунту.	6
4	Тема 4. Характеристика засобів контролю вмісту важких металів та радіонуклідів	4
5	Тема 5. Характеристика засобів вимірювальної техніки для вимірювання рівня радіації.	4
	Разом	26

7. Самостійна робота

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	Параметри якості атмосферного повітря. Максимально разова гранично допустима концентрація (ГДК). Середньодобова гранично допустима концентрація (ГДК с.д.).	6
2	Особливості відбору проб води для проведення екологічного контролю. Залежність відбору від мети, завдання досліджень, типів водних об'єктів. Види відбору. Існуючі нормативні документи щодо відбору проб води.	6
3	Методики аналізу природних вод. Визначення органолептичних показників. Визначення питомої електропровідності. Визначення вмісту азоту. Визначення фосфору, органічних сполук. Визначення хімічного споживання кисню, індивідуальних показників хімічного складу води.	6
4	Особливості відбору проб ґрунту. Методики аналізу проб ґрунту.	6
5	Практичне значення вимірювань в екології.	6
6	Загальна характеристика методик аналізу навколишнього середовища.	6
7	Хімічні методики аналізу навколишнього середовища	6
8	Фізико-хімічні методики аналізу навколишнього середовища	6
9	Фізичні методики аналізу навколишнього середовища	10
10	Біологічні та біохімічні методики аналізу навколишнього середовища.	10
	Разом	68

IV. Політика оцінювання

Студенти повинні відвідувати всі аудиторні заняття. У випадку пропусків, до здачі заліку не допускаються ті студенти, які не відпрацювали практичні роботи.

Контроль навчальної роботи студента і оцінювання успішності навчання здійснюються за модульно-рейтинговою системою і включає поточний та підсумковий контроль. Формою поточного контролю знань студентів є письмова модульна контрольна робота, підсумкового – залік, який здається письмово.

У разі негативної оцінки чи неявки на залік з поважної причини допускається перескладання за попередньою згодою викладача.

V. Підсумковий контроль

Формою підсумкового контролю є залік. На залік виносяться основні питання, типові та комплексні задачі, ситуації, завдання, що потребують творчої відповіді та уміння синтезувати отримані знання і застосовувати їх під час розв'язання практичних задач.

«Зараховано» виставляється студентам, які показали різнобічні системні знання програмного матеріалу, уміння бездоганно виконувати завдання визначені програмою навчання, продемонстрували творчі здібності; заслуговують студенти, які показали повні знання програмного матеріалу, успішно виконали завдання, передбачені навчальною програмою, засвоїли зміст основної літератури; виставляється студентам, які показали знання основного навчального матеріалу в об'ємі, необхідному для подальшого навчання і майбутньої роботи по вибраній професії, виконали завдання передбачені навчальною програмою, ознайомилися з літературою.

«Незараховано» – отримують студенти, які показали пропуски в знаннях основного навчально-програмного матеріалу, зробили принципові помилки в ході виконання завдань.

Шкала оцінювання (національна та ECTS)

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	
	для екзамену, курсової роботи (проекту), практики	для заліку
90 – 100	Відмінно	Зараховано
82 – 89	Добре	
75 - 81		
67 -74		
60 - 66	Задовільно	
1 – 59	Незадовільно	Незараховано (з можливістю повторного складання)

VI. Рекомендована література та інтернет-ресурси

1. Лавринюк З.В. Методи та прилади екологічного контролю. Курс лекцій. / З.В. Лавринюк. – Луцьк: «Вежа Друк», 2018. – 80 с.

2. Васильев В.П. Аналитическая химия. В 2 ч. Ч. 2. Физико-химические методы анализа: Учебник для химико-технологических спец. вузов./ Васильев В.П. – М.:Высшая школа, 1989. – 384 с.

3. Физико-химические методы анализа. Практическое руководство: Учебное пособие для вузов/ В.Б. Алесковский, В.В. Бардин, М.И. Булатов и др.[Под ред. В.Б. Алесковского.] – Л.: Химия, 198. – 376 с.
4. Практикум по физико-химическим методам анализа / [Под ред. О.М. Петрухина.]— М.: Химия, 1987. – 248 с.
5. Лурье Ю.Ю. Справочник по аналитической химии./ Лурье Ю.Ю. – М.: Химия, 1989.– 448 с.
6. Клименко М.О., Скрипчук П.М. Метрологія, стандартизація і сертифікація в екології./ Клименко М.О., Скрипчук П.М. - К: Академія, 2006. - 336 с.
7. Дорожовець М. Основи метрології./ Дорожовець М., Мотало В., Стадник Б., Василюк В. – Львів: Львівська політехніка, 2005. Т.1 – 532 с.
8. Дорожовець М., Мотало В., Стадник Б., Василюк В. Вимірювальна техніка./ Дорожовець М., Мотало В., Стадник Б., Василюк В. – Львів: Львівська політехніка, 2005. Т.1 – 656 с.
9. Кухарчук В.В. Метрологія та вимірювальна техніка. Навчальний посібник./ Кухарчук В.В., Кучерук В.Ю., Долгополов В.П., Грумінська Л.В.– Вінниця: УНІВЕРСУМ-Вінниця, 2004. – 252с.
10. Бурдун Г.Д. Основи метрології./ Бурдун Г.Д., Марков Б.Н. – М.: Изд. Стандартов, 1975 –Б22
11. Удачин В.Г. Основи метрології та вимірювальної техніки. Навчальний посібник до лабораторного практикуму./ Удачин В.Г. – ХАІ, 2002 – К30.
12. Кончаловский В.Ю. Цифровые измерительные приборы./ Кончаловский В.Ю. – М.: нергоатомиздат, 1985 – Б5.
13. Родионов А.И. Техника защиты окружающей среды./ Родионов А.И., Клушин В.Н., Торочешников Н. С. - М.: Химия, 1989. - 512 с.
14. Білявський Г.О. Практикум із загальної екології: Навч. Посібник./ Білявський Г.О.,Фурдуй Р.С. – К.: Либідь, 1997. – 160 с.
15. Джигирей В.С. Екологія та охорона навколишнього природного середовища./ Джигирей В.С. – К.: Т-во „Знання”, КОО, 2000. – 203 с.